

Неутрална Краљевина Југославија налазила се почетком 1941. у критичном и сложенем политичком положају. Немачка је до тада окупирала целу западну и средњу Европу и спремала се да преко Румуније и Бугарске нападне Грчку и тако учврсти своје положаје на Медитерану и обезбеди директну линију снабдевања за Ромелову армију на северноафричком фронту. Приступањем Бугарске силама Осовине почетком марта 1941. Краљевина Југославија се нашла у потпуном окружењу. У настојањима да сачува неутралност и избегне рат југословенска Влада започела је преговоре са немачким Рајхом и 25. марта потписан је у Бечу протокол о приступању Југославије Тројном пакту. Свега два дана касније, 27. марта, група официра је извела државни удар, сменила Владу, прогласила пунолетство краља Петра Другог и предала му власт. Народ је широм Србије демонстрацијама подржао и поздравио овај догађај. Једина подршка Југославији за овакав политички расплет догађаја дошла од Владе Велике Британије која се тада усамљено супротстављала нацистичкој Немачкој.

Сва настојања нове југословенске владе на челу са генералом Душаном Симићем да преговорима спрече непријатељства са немачким Рајхом била су узалудна. Хитлер, коме се иначе журило да што пре окупира Грчку и протера британске снаге које су се тамо налазиле, је у одбацавању протокола о приступању у пакт добио добар повод и изговор за напад на Југославију. И без пуча Немачка сигурно не би допустила Југославији да ужива протоколом предвиђену неутралност пре свега због потребне линије снабдевања Ромелових снага у северној Африци, али и због експлоатације руда од пресудног значаја за немачку војну индустрију. Тада је донесена немачка одлука да се поред већ планираног напада на Грчку изведе истовремено и напад на Југославију. Таквим симултаним нападом било би спречено повлачење југословенске војске и стварање заједничког југословенско-грчко-британског одбрамбеног фронта, као што се догодило у

Првом светском рату.

План напада на Југославију је добио шифровано име „Директива бр.25“ и надовезивао се на план напада на Грчку под кодним знаком „Марита“. Немци су били добро упознати са приликама у земљи и војсци. Разједињено југословенско друштво погођено унутрашњом политичком кризом, оптерећено растућим националистичким и сепаратистичким тежњама доводило је у питање успех саме мобилизације. Код једног дела несрпског становништва борба за одбрану Југославије није се могла очекивати. Немци су рачунали да ће Хрвати приликом напада бити на немачкој страни, а за узврат, преко усташке емиграције гарантован им је прикладан политички поредак и стварање независне државе. Уз то неупоредиво мање бројно стање и скромне техничке могућности југословенске војске обезбеђивали су надмоћнијој немачкој војној сили лаку победу. Из тих разлога стратегија напада на Југославију је била релативно једноставна. Ради задавања озбиљног психолошког удара за почетак ратних операција предвиђено је брутално бомбардовање Београда и других градова.

У исто време масовним ваздушним нападима предвиђено је бомбардовање главних центара и комуникација на линији могућег повлачења југословенске војске према северу. Од копнених моторизованих снага планиран је истовремено из више правца пробој да се снажним и брзим обухватним маневрима изолују и неутралишу јединице противника што се организују и формирају јединствен одбрамбени фронт. Друга немачка армија је имала задатак да са севера изврши пробој према Загребу и настави даље напредовање према Сарајеву и тако изолује југословенске трупе у западном делу земље. Истовремено моторизоване трупе из Мађарске у брзом продору кроз Војводину наступале би према Београду. Главни планирани удар је имао да се изведе из Бугарске и након пробијања фронта један део би напредовао према Нишу и наставио на север према Београду, а други део би извршио продор према Македонији и наставио напредовање према

Априлски рат 1941. године

Пише: Бранко М. Јевтић
петак, 05 април 2013 19:08

северној Грчкој. Немачки верни савезник, фашистичка Италија је имала такође своју планирану улогу за напад на Југославију. Италијанска војска је извршила концентрацију својих снага за напад из правца Истре, дуж словеначког приморја и из северне Албаније. Напад на Југославију требало је да се изврши без преходне објаве рата.

Главномандујући генерал Душан Симиновић у страху да Немцима не да повода за напад издао је наређење за општу мобилизацију тек 3. априла. Истог дана проушташки организован ваздушловни капетан Владимир Крен је из Загреба пребегао у Аустрију са плановима ваздушне одбране и летачким распоредом југословенског ваздухоловства.

Нападом диверзантске групе Бранденбург на Сипски канал на Дунаву у ноћи између 5/6. априла 1941. започела је немачка инвазија на Југославију. У зору 6. априла немачка авијација је бомбардовала војне аеродроме код Скопља, Загреба, Љубљане, Брежица, Куманова и Ниша. Истовремено италијанска авијација је из Италије и својих база у Албанији напала војне положаје и морнаричке базе у Далмацији, Херцеговини и Црној Гори. Овим бомбардовањима покидане су везе између јединица и без ваздушне заштите онемогућено је несметано кретање копнених трупа.

У првим јутарњим часовима 6. априла немачка авијација је напала веће градове Београд, Ниш, Лесковац, Крагујевац, Мостар, Бањалуку и Нови Сад. Главни удар под командом немачког генерала Александра фон Лера извршен је на Београд, а операција је носила име „Казна“ (Strafgericht). На небрањени град и изненађено становништво бачене су разарајуће авиобомбе од 1000 кг. Бачене су велике количине бомби на стамбене четврти и важније објекте, што је изазавало велика разарања и огромне жртве. Том приликом до темеља је спаљена Народна библиотека у којој су изгореле књиге од непроцењиве културне вредности. Напади су поновљени у току ноћи 6/7. априла и настављени у току дана, а процењује се да је преко 10 000 грађана изгубило живот. У одбрану небрањеног града пожртвовано је стао једино 6. ловачки пук који је у неравноправној борби и пре уништења успео да обори десетак немачких летелица.

Напад немачких копнених снага са севера извршила је Друга армија из два правца, из Аустрије и Мађарске. Како Друга армија на дан напада још није била у пуном саставу инвазију је покренуо 46. оклопни корпус северозападно од Београда. Одбрану на овом сектору држале су јединице са војницима хрватске националности. Немци у инвазији нису наишли ни на какав отпор већ су од хрватских војника поздрављени као савезници. Тада је на овом сектору дошло до отворене побуне хрватских резервиста и официра. Већ 8. априла побунио се и прешао у усташе цео 108. пешадијски пук у Бјеловару. Усташки побуњеници су покушали заробљавање штаба Четврте југословенске армије којом је командовао генерал Петар Недељковић. Побуна се проширила и на друге јединице (цео 40. и делови 42. пешадијског пука), Хрвати су масовно напуштали своје јединице, прелазили у усташе, изводили диверзије и саботаже и на крају заробљавали и убијали српске официре и војнике. Рат на северном и северозападном фронту завршен је за четири дана. Већ 10. априла Немци су ушли у Загреб где су одушевљено дочекани од Загрепчана и истог дана проглашена је Независна Држава Хрватска. Већина хрватских официра одмах се ставила на располагање новоформираној хрватској држави. Од виших официра у усташку војску ступили су 31 генерал, 228 пуковника, 245 потпуковника, 254 мајора, 1005 капетана и 417 поручника. Хрвати су и пре започињања рата предузимали припреме за субверзивно деловање. Мачекови „Заштитари” наоружавани су из војних магацина, уз то редовно су ишли на борбену обуку коју су им држали официри хрватске националности на војним полигонима и то потпуно отворено, без сметњи и забрана [\[1\]](#)

Главни напад на Југославију извршила је 12. немачка армија из Бугарске која се одраније тамо налазила због планираног напада на Грчку. Била је то најбоље опремљена немачка армија која је учествовала у нападу на Југославију. Већ у прва два дана немачке снаге су извршиле свој главни задатак. Пресечена је моравско вардарска долина и тако је онемогућено повлачење југословенске војске према југу и спајање са савезничким

Априлски рат 1941. године

Пише: Бранко М. Јевтић
петак, 05 април 2013 19:08

снагама у Грчкој. Већ 7. априла Немци су заузели Скопље, а делови немачке армије су незадрживо наставили напредовање према Албанији у сусрет италијанским снагама. Тако је овим муњевитим нападом у потпуности пресечен јужни правац одступања, а југословенске снаге у Македонији су остале изоловане и отсечене.

На нишавском фронту југословенска војска је пружила нешто жилавији отпор, али нису могли дуго издржати немачке нападе. Већ 8. априла Немци су ушли у Ниш, Алексинац и Ражањ и наставили напредовање на север. Тиме је Немцима отворен пут према Београду у који је пет дана касније, 13. априла, умарширала немачка војска..

Италијанска армија извршила је напад, тачно по предвиђеном плану, из Истре и дуж словеначког приморја са једне стране и с леђа из Албаније са друге. Од 8. до 13. априла Зетска дивизија је водила борбе против италијанске војске на албанској граници и у једном тренутку потиснула нападаче у правцу Скадра. Неповољна ситуација на другим фронтовима приморала је дивизију на повлачење у коме је имала осетне губитке од побуњеног албанског становништва. [\[2\]](#)

Војни аеродроми који у првом налету нису били уништени са малобројним преосталим авионима нису представљали неку озбиљну претњу за Немце. Сем у неколико појединачних случајева није било борбених активности. Команданти бомбардерских и ловачких пукова хрватске националности нису извршавали ратне задатке, него су се најчешће предавали и прелазили у усташку војску (пуковници Иван Драгићевић, Никола Обуљен, Драгутин Рупчић и Зденко Горјуп, потпуковници Франо Пирц, Хинко Хујбл и Леонид Бајдак, мајор Мато Чулиновић и други) [\[3\]](#) .

Априлски рат 1941. године

Пише: Бранко М. Јевтић
петак, 05 април 2013 19:08

